МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

МОДЕРНІЗАЦІЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ У ГЛОБАЛЬНОМУ ВИМІРІ БЕЗПЕКИ СОЦІАЛЬНО-ТУРБУЛЕНТНОГО СВІТУ

DOI: https://doi.org/10.31392/conf.UDU.2023.16.02

Міністерство освіти і науки України
Український державний університет імені Михайла Драгоманова
Національна академія педагогічних наук України
Міжнародна асоціація ректорів педагогічних університетів Європи
Благодійний фонд польсько-українського партнерства

МОДЕРНІЗАЦІЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ У ГЛОБАЛЬНОМУ ВИМІРІ БЕЗПЕКИ СОЦІАЛЬНО-ТУРБУЛЕНТНОГО СВІТУ

Матеріали
Міжнародного форуму
. . .
16 лютого **2023**

Київ
Вид-во УДУ імені Михайла Драгоманова
2023

УДК 37.018-048.35:316.32-049.5(082)
М 74

Рекомендовано до друку Вченою радою
Українського державного університету імені Михайла Драгоманова
(протокол № 2 від 26 січня 2023 року)

За загальною редакцією** академіка **В. П. Андрущенка

Редакційна колегія:

Віктор Андрущенко – в. о. ректора УДУ імені Михайла Драгоманова *(голова редакційної колегії);*
Лєшек Корпоровіч – професор Яггелонського університету (Республіка Польща);
Роман Вернидуб – проректор з навчально-методичної роботи УДУ імені Михайла Драгоманова *(заступник голови редакційної колегії*);
Григорій Торбін – проректор з наукової роботи УДУ імені Михайла Драгоманова *(заступник голови редакційної колегії);*
Павло Горінов – в. о. директора навчально-наукового інституту права УДУ імені Михайла Драгоманова;
Володимир Євтух – декан факультету соціально-політичних наук УДУ імені Михайла Драгоманова;
Юрій Кондратьєв – директор Міждисциплінарного центру складних систем УДУ імені Михайла Драгоманова;
Микола Кириченко – директор Державного закладу вищої освіти «Університет менеджменту освіти» НАПН України;
Лариса Лук'янова – директор Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України;
Наталія Мозгова – завідувач кафедри філософії УДУ імені Михайла Драгоманова;
Тарас Олефіренко – декан педагогічного факультету УДУ імені Михайла Драгоманова;
Василь Федоришин – декан факультету мистецтв імені Анатолія Авдієвського УДУ імені Михайла Драгоманова;
Сергій Русаков – директор навчально-наукового інституту філософії та освітньої політики УДУ імені Михайла Драгоманова;
Наталія Титова – завідувач кафедри професійної освіти УДУ імені Михайла Драгоманова;
Таміла Новіцька – директор Центру молодіжної політики УДУ імені Михайла Драгоманова.

М 74 **Модернізація педагогічної освіти у глобальному вимірі безпеки соціально-турбулентного світу** : збірник матеріалів міжнародного форуму / за заг. ред. акад. В. П. Андрущенка. – Київ : Вид-во УДУ імені Михайла Драгоманова, 2023. – 455 с.

До збірника увійшли матеріали учасників Міжнародного форуму, де розглядаються актуальні питання стратегічних напрямів пріоритетів галузей наук і знань, зокрема з неперервної освіти та педагогічної інноватики, освітньої політики, публічного управління та громадського самоврядування.

Матеріали збірника можуть бути використані науковцями, практиками, здобувачами вищої освіти в галузі філософії, політології, управління, психології, педагогіки та дотичних до них наук.

УДК 37.018-048.35:316.32-049.5(082)

DOI: https://doi.org/10.31392/conf.UDU.2023.16.02

© Автори статей, 2023
© Редакційна колегія, 2023
© Вид-во УДУ імені Михайла Драгоманова, 2023

УДК 37.016:340

Драпушко Р. Г.
кандидат філософських наук, проректор з науково-педагогічної роботи (взаємодія з органами державної влади та місцевого самоврядування), доцент кафедри соціальної філософії, філософії освіти та освітньої політики Українського державного університету імені Михайла Драгоманова, м. Київ, Україна;

Горінов П. В.
кандидат юридичних наук, в. о. директора навчально-наукового інституту права, доцент кафедри правознавства та галузевих юридичних дисциплін Українського державного університету імені Михайла Драгоманова м. Київ, Україна

РОЛЬ ВИКЛАДАННЯ ЮРИДИЧНИХ ДИСЦИПЛІН У ПРОЦЕСІ МОДЕРНІЗАЦІЇ СИСТЕМИ ОСВІТИ В УКРАЇНІ В УМОВАХ БЕЗПЕКОВИХ ВИКЛИКІВ

Україна сьогодні протистоїть ворогу на військовому, економічному та гуманітарному фронтах, тому, вже сьогодні, переживаючи ці виклики, ми думаємо про стратегію майбутніх економічних і соціальних перетворень в Україні на інноваційній і новітній основах, у тому числі в галузі освіти і науки. Критично важливими будуть знання для молоді з питань щодо охорони та захисту прав на комп'ютерні технології, авторське право, протидія кіберзагрозам у сфері національної безпеки й оборони країни, волонтерського руху та гуманітарного права, питання формування навичок інформаційної гігієни у молоді та протидія мові ненависті у суспільстві тощо.

Тому, вважаємо, що окрему увагу слід приділити курсам і програмам, що пов'язані з правовою освітою та формуванням правової культури молоді. Звернення до тематики правової освіти обумовлено потребою підвищення рівня правової освіти та культури суспільства як основи побудови демократичної, соціальної та правової держави в умовах відновлення повоєнної України. Так, у положеннях «Національної програми правової освіти населення» зазначено, що становлення України як демократичної, правової держави, формування засад громадянського суспільства зумовлюють необхідність підвищення рівня правової культури населення [2]. Вочевидь, що побудова такої держави неможлива поза правовою культурою кожного з її громадян і суспільства в цілому, адже правова культура об'єднує собою систему таких дотичних явищ як мораль, духовність, свідомість і культура.

Сьогодні, Українська держава кожен день підтверджує свій цивілізаційний вибір як суверенна, незалежна, демократична європейська держава, орієнтована на загальнолюдські й європейські цінності та готова їх захищати. З моменту повномасштабного вторгнення і до сьогодні Українська держава та народ перебувають у надзвичайно складних умовах, адже у ряді регіонів виникла гостра гуманітарна криза, значна кількість військових злочинів, поширене порушення основних прав людини, тому так важливо знати правові норми, що регламентують відповідні правові статуси громадян України. Відзначимо, що відповідними міжнародними й українськими організаціями проводились відповідні роз'яснення правового характеру щодо оформлення статусу ВПО, перетину кордону, дій особи щодо оформлення відповідних документів, фіксування

злочинів, попередження правопорушень в інформаційній сфері, що свідчить про потребу у кваліфікованих молодих фахівцях і волонтерах з цих питань. Відповідно, надзвичайно важливе значення для закладів освіти є їх освітня роль у процесі надання правової допомоги громадянам України всіма можливими способами через просвітництво, консультування, навчання тощо.

У контексті вищезазначеного, відзначимо, що надзвичайно велику роль у правовій допомозі здійснюють юридичні клініки при ЗВО. Всі їх зусилля спрямовано на охоплення якомога більшої кількості людей, які потребують правової допомоги. Серед сучасних викликів юридичної клінічної діяльності слід виокремити супровід людей з обмеженими можливостями, пенсіонерів, інших уразливих категорій громадян України, які стали вимушеними переселенцями.

Вважаємо, що залучення юридичних клінік до надання правової допомоги потребуючим верствам населення є важливим напрямком діяльності закладів вищої освіти. Паралельно слід відмітити, що юридичні клініки мають змогу залучати і напрацювати механізми медіаційних процедур, актуальність яких в суспільстві, що переживає військові дії, має велике значення. В цьому плані є позитивним досвід діяльності окремих юридичних клінік ЗВО, що, здійснюючи свою діяльність, маючи «на меті навчання студентів та науково-педагогічних працівників базовим основам медіації, її популяризації, а також налагодження співпраці з медіаційними, правозахисними громадськими організаціями та професійними медіаторами» [6, с. 204].

Також важливо, щоб в експертному середовищі було проведено скоординовану роботу як з боку закладів освіти, державних органів, так і зі сторони громадськості та інших організацій щодо підвищення рівня інформаційної гігієни й інформаційної культури молодих людей.

Специфіка порушень та ситуація зі злочинністю у дитячому середовищі свідчить про потребу переглянути традиційні засоби профілактичної роботи шляхом застосування нових форм протидії злочинній діяльності із використанням мережі Інтернет, проведення тематичних лекцій, обмеження контенту, що пропагує насильство та створення відповідної соціальної реклами з використанням досвіду авторитетних у молодіжному середовищі людей, яка буде стимулювати правомірну поведінку молоді та формування ціннісних орієнтирів у молодіжному середовищі.

Вважаємо, що найважливішим фактором формування високого рівня правової культури молоді є «правовий всеобуч», що можна здійснювати через мережу закладів освіти, громадських організацій, різноманітних волонтерських проєктів, центрів з прав людини, правоохоронних органів тощо. Окремо слід розширити сферу діяльності Міністерства освіти і науки України, Міністерства культури та інформаційної політики України, Департаменту кіберполіції, Національної поліції, судових органів щодо попередження вчинення злочинів серед неповнолітніх шляхом проведення профілактичної просвітницької роботи серед молоді [4, с. 14-15]. В умовах воєнної агресії одним із завдань правової освіти є формування в громадян переосмислення цивілізаційних цінностей, усвідомлення важливості реальної незалежності, розбудови держави на демократичних засадах.

Вважаємо, що зменшення та виключення з навчальних планів ЗВО правових дисциплін є одним з факторів знецінення права як регулятора суспільних відносин. Відповідно, необхідно посилити реалізацію програми правового навчання в цілому, та правової освіти зокрема, через розширення правових дисциплін у навчальному процесі. Важливим є навчання молодих людей правомірним способам отримання інформації та користування результатами творчої діяльності інших осіб, підвищувати інтерес до законотворчої діяльності шляхом спілкування з представниками влади та правоохоронних органів [4, с. 15].

Хоча в Україні і діє програма – Національна програма правової освіти населення України від 18.10.2001 року, але вона потребує вдосконалення змісту з урахуванням сучасних правових викликів безпекового, інформаційного, психологічного, ментального характерів. Вважаємо за доцільне впровадити до програми університетської освіти навчальні дисципліни, зокрема: «Штучний інтелект та основи кібербезпеки», «Критичне мислення, лідерство і право», «Міжнародне гуманітарне право», «Інтеграційні процеси в ЄС», «Правове регулювання волонтерської діяльності», «Основи авторського права в інформаційному суспільстві».

Для досягнення мети щодо підвищення рівня освіти в сфері інтелектуальної власності вважається доцільним залучати ресурси та можливості Всесвітньої організації інтелектуальної власності, наукових установ, закладів освіти, громадських організацій через систему неформальної освіти та проведення відповідних правоосвітніх кампаній. При здійсненні зазначеної діяльності доречно використовувати як напрацювання національних наукових шкіл і відомих науковців у сфері інтелектуальної власності, так і програми підтримки освіти в сфері ІВ, що розроблені ВОІВ та національними стратегіями [5].

Використана література:

1. Про введення воєнного стану в Україні: Указ Президента України від 24.02.2022 № 64/2022. Відомості Верховної Ради України. URL: https: // zakon. rada. gov. ua/laws/show/64/2022#Text.
2. Про Національну програму правової освіти населення: Указ Президента України від 18.10.2001 № 992/2001. Відомості Верховної Ради України. URL: https: // zakon. rada. gov. ua / laws / show / 992 / 2001#Text.
3. Про затвердження Типового положення про юридичну клініку вищого навчального закладу України: наказ Міністерства освіти і науки України від 03.08.2006 р. № 592. URL: https: // zakon. rada. gov. ua / laws / show / z0956–06#Text.
4. Драпушко Р. Г., Горінов П. В. Сучасні виклики і загрози правової культури молоді. *Аналітично-порівняльне право*. 2021. № 4. С. 9-16.
5. Драпушко Р. Г., Горінов П. В., Філик Н. В. Освіта в сфері інтелектуальної власності як напрямок формування правової культури молоді. *Київський часопис права*. 2022. № 2. С. 36-41. URL: https://dismp.gov.ua/wp-content/uploads/160-Tekst-statti-291-1-10-20221019.pdf
6. Богатюк І. Г. Діяльність юридичних клінік в умовах воєнного стану. *Юридичний вісник*. 2022. № 3. С. 199-205.